

Emlékbeszéd 2019. október hatodikán

Tisztelt Honfitársaim!
Kedves Szegedi Polgárok!

Ma, október hatodikán, a nemzeti gyásznapon az aradi vértanúkra emlékezünk. Velük együtt emlékezünk az első felelős magyar kormány miniszterelnökére is, akinek a kivégzésére 170 évvel ezelőtt ugyanezen a napon került sor. Az aradi tizenhármak a levirt forradalom mártírjainak szimbólumává váltak, de tudjuk, hogy Aradon összesen 16 főtiszt esett a megtorlás áldozatául, és hasonló ítéletek áldozata volt Pesten 30, Pozsonyban 12 és Kőszegen 8 honvéd tábornok és főtiszt. Vonjuk be emlékező gondolatainkba őket is.

A távoli korok történéseinek felidézése nem könnyű feladat, mert a múlt eseményeit csak mai tudásunkkal és fogalmainkkal tudjuk megragadni, saját korunk nyelvén tudjuk elbeszélni. Nehéz elképzelni, milyen lehetett a 19. században a forradalom előtti évek Magyarországá, milyen életérzés volt a Monarchia polgáraként élni, milyen volt az ország társadalmi tagoltsága, rendkívüli etnikai és nyelvi sokfélesége.

A történet, amelynek tragikus végkifejletére ma emlékezünk, ebben a társadalmi-politikai keretben kezdődött 1848 tavaszán, és egyik szimbolikus állomása a világosi fegyverletétel volt. A magyar csapatok a cári hadsereg előtt tették le a fegyvert, jelezve, hogy erre egy kontinensnyi ország haderejével szemben kényszerültek, és megőrizték a szabadságharc eszméit. Ugyanilyen szimbolikus volt, ahogy az aradi vértanúk kivégzését megtervezték, aminek a háttérében ott volt a megtorlás, az elrettentés és a bosszúvágy, a felfokozott érzelem és a rideg racionalitás egyaránt. A kivégzéseket a bécsi forradalom évfordulójára időzítették, és az arrogáns hatalmi önkény még halálukban is megkülönböztette a sorstársakat, négy mártírt golyó, kilencet kötél általi halálra ítélve.

Bár ismerjük a történelmi tényeket, nehezen tudjuk elképzelni, milyen áldozatot jelentett egy viszonylag biztonságos élethelyzetből kilépve önként csatlakozni a forradalmi hadsereghez, mit jelentett megvívni a csatákat, döntéseket hozni életről és halálról.

A több mint hatvan kivégzett főtiszt nem véletlenül jutott mártírsorsra, keményen megdolgoztak ezért a kivételes rangért. Személyes bátorságukkal, helytállásukkal emelkedtek ki társaik közül és váltak a szabadságharc katonai vezetőivé.

Még nehezebben tudjuk elképzelni azt a sokféle pályát, amelyet az aradi mártírok bejártak, a különböző életutakat, amelyek a közös vesztőhelyre vezettek. A legfiatalabb vértanú 30, a legidősebb 57 éves volt, a társadalmi rang spektruma a szegény polgári családtól a grófig terjedt, magányos agglegény és sokgyermekes családapa egyaránt volt közöttük. Származásukat tekintve német, osztrák, örmény és szerb családok fiai voltak, de mindannyian a magyar hazát éltetve mentek a halálba. Azt már csak a tisztelet hangján említhetjük meg, hogy mindemellett közülük többen alig beszéltek magyarul.

A vértanúk mindegyike kivétel nélkül hivatásos katona volt, nehéz küzdelmek hónapjaival a hátuk mögött vártak sorsukra Aradon. A korabeli dokumentumokból,

szeretteikhez írt leveleikből és a hagyományok által megőrzött utolsó gondolataikból róluk kirajzolódó kép azonban sokkal árnyaltabb, mint amit a felszínes sztereotípiák alapján várnánk. Azokban az októberi napokban Aradon mélyen érző, tetteiket büszkén vállaló, áldozatuk történelmi jelentőségével számoló bölcs férfiak méltósággal készültek sorsuk beteljesedésére.

Miközben hálás szívvel gondolunk az aradi vértanukra, tudjuk, hogy ez az emlékezés bennünket is alakít. Mi, akik ma itt Szegeden a magyar történelem mártírjaira emlékezünk, ugyancsak nagyon sokféle életúton keresztül jutottunk ide, az Aradi Vértanúk terére. Egészen biztos, hogy sokféleképpen gondolkodunk a világ dolgairól, de ezekben a percekben mindannyian mélyen átérezzük, hogy szorosan összeköt bennünket, a közös múlt, a hagyomány és a kultúra.

Higgyünk abban, hogy az őszinte tisztelet, amellyel lerójuk hálánkat történelmük nagyjai előtt, bennünket is jobb emberré tesz. Reméljük, hogy jobb hely lesz a világ, amelyben az egymást követő generációkat összeköti az elődök iránt érzett megbecsülés, a tisztelet és a szeretet.

Szeged, 2019. október 6.

Csapó Benő